

1845

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1860—1861

Γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ
Σχολείων τῆς Παναγίας.

Ἀναγνωσθεῖσα τῇ 9ῃ Ἰουλίου 1861 κατὰ τὴν ἐναρξιν
τῶν γενικῶν ἐξετάσεων ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορείας

ΤΩΝ

Κ.Κ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ, Α.Κ. ΑΓΕΛΑΣΤΟΥ,
Α. Δ. ΣΥΓΓΡΟΥ, καὶ Γ. Δ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ε. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

1861.

Πανιερώτατοι Γεράρχαι,
Σεβαστή και φιλόμουσος ὁμήγυρις!

Ἐμφανιζόμενοι και αὐθις ἐνώπιον Ὑμῶν, ἵνα δώσωμεν λόγον τῶν κατὰ τὸ λήγον τοῦτο σχολικόν ἔτος ἐργασιῶν ἡμῶν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Σχολείοις, ἐγκάρδιον προσφέρομεν τὴν εὐχαριστίαν τῷ παναγάθῳ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς πάντας ἐν πλήρει ὁμονοίᾳ και ἀδελφικῇ ἀγάπῃ διανύσαι και τοῦτο τὸ ἔτος, και ὀκτῶ μὲν χρηστοηθεστάτους νέους διακούσαντας πλήρη τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων αὐτῶν ἀπολύσαι κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις, ἑπτὰ δ' ἑτέρους παραστήσαι Ὑμῖν σήμερον, ἵνα τὰς νενομισμένας αὐτῶν ἐξετάσεις ὑποστάντες ἀπολυθῶσι και οὔτοι ἐπ' αἰσίοις, ἐνθα ἐκλήθη ἕκαστος.

Και πρῶτον ὀφείλω ν' ἀναγγείλω δημοσίᾳ τὴν εἰς τὸ Πρόγραμμα ἡμῶν συμφώνως πρὸς τὸ γράμμα και τὸ πνεῦμα τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολείων τούτων ἐπενεχθεῖσαν οὐσιώδη διόρθωσιν. Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν, ὡς γνωστόν, ζήλω ἀνωτέρας ἐκπαιδείσεως εἶχον εἰσαχθῆ μαθήματά τινα ἔξω τοῦ κύκλου τῶν ἐν τοῖς Σχολείοις διδασκομένων, τινὰ δὲ και τῶν γυμνασιακῶν ἀνώτερα, και ἐπομένως τὰς τε δυνάμεις τῶν ὑπαρχόντων μαθητῶν ὑπερβαίνοντα και τῷ προορισμῷ τοῦ ἡμετέρου Σχολείου ἀπάδοντα, διατελοῦντος ἔτι ἀπλοῦ ἐνοριακοῦ Σχολείου, μηδεμίαν δὲ Γυμνασίου ἀξίωσιν ἔχοντος μεθ' ὅλης τῆς ὀσημέραι ἐπὶ τὰ κρείττω ῥοπῆς αὐτοῦ. Εἰς τοιαύτην λοιπὸν κατάστασιν ἐκχρεμῆ ὄθεν κρατοῦσαν τὴν Σχολὴν ἡμῶν μεταξὺ Σχολείου και Γυμνασίου ὀριστικόν τι πέρασ ἐπιθυμοῦσα νὰ δώσῃ ἡ Σ. Ἐφορία ἐνέκρινε μετὰ ὄριμον σκέψιν νὰ περιορισθῇ ἡ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλία εἰς τὰ ἐν τῷ Κανονισμῷ περιεχόμενα μαθήματα, διδασκόμενα πληρέστερον, ὡς οἶόν τε, και βασιμώτερον, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τῶν ἐλληνικῶν και τῶν στοιχειωδῶν μαθηματικῶν τὴν σπουδὴν και εἰς τῶν ξένων γλωσσῶν τὴν ἐκμάθησιν. Οὕτω δὲ σχηματίσαντες τὸ ἐτήσιον ἡμῶν Πρόγραμμα ἠρξάμεθα τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν

κατὰ τὴν ἐν τῷ Κανονισμῷ ὠρισμένην ἐποχὴν ἀκριβῶς, ἔχοντες ἀντὶ τῶν πέντε συνήθων ἐξ τάξεις ἕνεκα τῆς ὑπεραρθμοῦ εἴτε μεγάλης τάξεως, ἦν, ὡς γνωστόν, δὲν εἶχομεν ἀπολύσει κατὰ τὰς πέρυσι γενικὰς ἐξετάσεις διὰ τινὰς ἐλλείψεις αὐτῆς ἐντισι μαθήμασιν, ἐγκρινάσης τῆς Ἐφορίας νὰ παραταθῶσιν ἀπαξ καὶ ἐξαιρετικῶς τὰ μαθήματα τῆς τάξεως ταύτης ἐπὶ ἐξάμηνον. Καὶ τῶν μὲν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων τὰ ἑλληνικὰ ἀνεδέχθη ἐγὼ μετὰ τοῦ τεχνολογικοῦ καὶ τῆς Ε'., ἐν μέρει δὲ καὶ τῆς Δ'. τάξεως, δι' οὓς ἐν τῇ περυσινῇ μου ἐκθέσει ἐξέθηκα λόγους, τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν τάξεων τὰ ἑλληνικὰ μετὰ καὶ τῶν συμπληρωτικῶν μαθημάτων εἶχον οἱ δύο ἕτεροι συνάδελφοί μου, οἱ τῶν ἑλληνικῶν, τὰ δὲ ἱερά καὶ τὰ μαθηματικά, ὡς καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν τὴν διδασκαλίαν, εἶχον οἱ εἰδικοὶ αὐτῶν διδάσκαλοι, ὥστε ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας εἶχομεν ἀδιακόπως σχεδὸν παραδόσεις κατὰ τὴν ἁ. ἐξαμηνίαν, ὁ δὲ πρὸς διδασκαλίαν δαπανώμενος χρόνος συνεποσοῦτο εἰς 150 ὥρας καθ' ἑβδομάδα, μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς μεγάλης τάξεως εἰς 130 περίπου, πιστῶς καὶ κατὰ γράμμα διατηρουμένων τῶν ἐν τῷ Προγράμματι ὠρισμένων ὥρων καὶ παραδόσεων, χάρις τῇ εὐκρινεῖ συμπράξει τῶν ἀγαπητῶν μοι συναδέλφων, τῶν ἐλλογίμων διδασκάλων, πρὸς οὓς ἀείποτε εὐγνώμων ἔσται ἡ Σχολὴ διὰ τὴν ἀκριβῆ καὶ εὐσυνειδήτην ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

Ἀριθμὸς μαθητῶν καὶ μαθήματα αὐτῶν.

Ἐκ τῶν 150 μαθητῶν ἐξετασθέντων κατὰ τὰς παρελθούσας γενικὰς ἐξετάσεις εἰς ὅλα τὰ μαθήματα αὐτῶν ἠρίστευσαν κατὰ πάντα περὶ τοὺς 40, ἠυδοκίμησαν δὲ ὑπὲρ τοὺς ἡμίσεις· ἐκ τούτων λοιπὸν ἐπανήλθον τὸν Σεπτέμβριον οἱ 120, προστεθειμένων δὲ τούτοις καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἀλληλοδιδασκτικοῦ προβιβασθέντων 28 μαθητῶν, καὶ ἐτέρων 44 προσελθόντων δι' εἰσιτηρίων, ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν εἰς τὸ μητρώον τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Σχολῆς καταγραφέντων ἀνέβη μέχρι τῶν 192, ὧν οἱ 170 παρῆσαν κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις, ὑπὲρ δὲ τοὺς 150 διήγυσαν ὀλόκληρον

τὸ σχολικὸν ἔτος· τὸ σύνολον δὲ τῶν εἰς ἀμφοτέρα τὰ σχολεῖα ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτῶντων ὑπερέβη τοὺς 640, ἤτοι 70 περίπου πλείονας τῶν πέρυσι. Ἡ σχετικὴ αὕτη κατ' ἔτος ἐπαύξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ σχολεῖα ἡμῶν μεθ' ὅλης ἡμῶν τῆς αὐστηρότητος εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἀρκοῦντως τεκμηριοῖ ὅτι πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως ἐκπληροῖ τὰ ἱερώτατα χρέη αὐτῆς ἡ Σχολὴ ἡμῶν, ἥτις ληφθείσης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀποστάσεως καὶ τῆς ποικιλίας τῶν ἐνοριῶν, ἀφ' ὧν προσέρχονται οἱ πλείους τῶν μαθητῶν ἡμῶν, Ταταούλων λέγω, Κωνσταντινουπόλεως, Γαλατᾶ, Διπλοκιονίου καὶ Ὀρτάκιοι, δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῆ μία τῶν κεντρικωτέρων Σχολῶν τῆς πρωτευούσης, προσιτῆ εἰς τὴν εἰς τὰ μαθήματα ὀργῶσαν ὁμόδοξον νεότητα, εὐπόρου τε καὶ ἀπόρου καταστάσεως ἀνευ οὐδεμιᾶς οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης διακρίσεως τάξεως καὶ βαθμοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐνὶ ἐκάστῳ ἀπονεμητέαν δικαιοσύνην. καὶ μυρίας ὄσας ἀποδοτέον τὰς χάριτας εἰς τε τὴν ἐντιμον Κοινότητα τὴν δι' ἰδίων ἑαυτῆς συνδρομῶν συντηροῦσαν τὰ ἐκπαιδευτικὰ ταῦτα καταστήματα, εἰς τε τὰς κατὰ καιροὺς Ἐφορίας τὰς παντὶ σθένει ἀγωνιζομένας εἰς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς συνεισφέροντας εἰς αὐτὰ φιλομούσους ὁμογενεῖς, καθὸ συντελοῦντας τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων καὶ ἐν ταῖς ἀπορωτέραις τάξεσι τοῦ λαοῦ. Ἦκουον δὲ

Οἱ μὲν τῆς Ε'. εἴτε τῆς κατωτάτης τάξεως συγχειμένης ἐκ 52—44 μαθητῶν κατὰ μὲν τὴν ἁ. ἐξαμηνίαν Ἰερὰν Ἱστορίαν τῆς Παλ. Διαθήκης, Αἰσωπέους μύθους, Τεχνολογικόν, Γεωγραφίαν μικράν, Μυθολογίαν, Ἀριθμητικῆς τὰς ἀπλᾶς πράξεις, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν Καλλιγραφίαν· κατὰ δὲ τὴν β'. ἐξαμηνίαν, Λουκιανὸν καὶ συνέχειαν τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων·

Οἱ δὲ τῆς Δ'. συγχειμένης ἀπὸ 56—46 μαθητῶν κατὰ μὲν τὴν ἁ. ἐξαμηνίαν συνέχειαν τῆς Παλ. Διαθήκης, Λουκιανόν, Τεχνολογικόν, Ἀρχαιολογίαν συνοπτικὴν, Μυθολογίαν καὶ Ἀριθμητικῆς τὸ περὶ κλασμάτων· κατὰ δὲ τὴν

β'. εξαμηνίαν Ξενοφώντος ἀπομνημονεύματα καὶ συνέχειαν τῶν λοιπῶν αὐτῶν μαθημάτων·

Οἱ δὲ τῆς Γ'. ἐκ 30—26 μαθητῶν κατὰ μὲν τὴν α'. εξαμηνίαν Ἰερὰν Ἱστορίαν τῆς Κ. Διαθήκης, Ἰσοκράτην, Λυσίαν, τὸ ἐτυμολογικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς, Ἑλλ. Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν ἐκτενεστέραν, Ἀριθμητικῆς τὸ περὶ Ἀναλογιῶν καὶ Γαλλικά, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν ὀρθογραφίαν· κατὰ δὲ τὴν β'. εξαμηνίαν πρὸς τοῖς ἀνωτέρω μαθήμασιν ἀρχὰς Συντακτικοῦ, καὶ στοιχειώδη Γεωμετρίαν·

Οἱ δὲ τῆς Β'. ἐξ 20—17 μαθητῶν κατὰ μὲν τὴν α'. εξαμηνίαν Ἰερὰν Κατήχησιν, Πλάτωνα, Δημοσθένην, Συντακτικόν, Γενικὴν Ἱστορίαν, Ἀλγεβραν, Ὀθωμανικὰ καὶ Γαλλικά, γυμναζόμενοι ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ εἰς ἕκθεσιν ἰδεῶν· κατὰ δὲ τὴν β'. εξαμηνίαν, Θουκυδίδου Ἱστορίαν τῆς πεντηκονταετίας, καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν μαθημάτων συνέχειαν·

Οἱ δὲ τῆς Α'. ἐξ 8 μαθητῶν κατὰ μὲν τὴν α'. εξαμηνίαν Ἰερὰς Κατηχήσεως συνέχειαν, Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας ῥαψωδίας 4, Ἡροδότου Ἱστοριῶν τοῦ Α'. βιβλίου τὸ β'. ἤμισυ, πραγματείαν περὶ τοῦ ἐπικοῦ μέτρου, Γενικῆς Ἱστορίας μέσους αἰῶνας, Κοσμογραφίαν, Ὀθωμανικὰ καὶ Γαλλικά, γυμναζόμενοι ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ εἰς συνθέσεις· κατὰ δὲ τὴν β'. εξαμηνίαν Ὀδυσσεΐας Α, Εὐριπίδου Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Ταύροις, Μετρικῆς τὸ περὶ Ἰάμβων καὶ Ἀναπαίστων, τῶν δὲ λοιπῶν αὐτῶν μαθημάτων συνέχειαν, Ὀθωμανικὰ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ περὶ ἀραβικῶν τύπων τῆς Γραμματικῆς ἐν συνόψει·

Οἱ τῆς μεγάλης εἴτε ὑπεραρίθμου τέλους τάξεως 8 μαθηταὶ συνέχειαν Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, Εὐριπίδου Μήδειαν, Μετρικὴν, Ἰλιάδος Α, Ὀθωμανικὰ καὶ Γαλλικά, γυμναζόμενοι καὶ εἰς λύσιν διαφόρων μαθηματικῶν προβλημάτων, ἅπαξ δὲ τῆς ἐβδομάδος καὶ εἰς συνθέσεις διαφόρου ὕλης κατ' ἐλευθέραν ἐκλογὴν αὐτῶν. καὶ οὗτοι μὲν ὑποστάντες εὐδοκίμως τὰς νενομισμένας αὐτῶν ἐξετάσεις ἀπελύθησαν κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς μὲν τὰ τῆς α'. εξαμηνίας μαθήματα ἐξετασθέντες τότε οὐκ ὀλίγους ἔδειξαν καρπούς ὑπὲρ τοὺς 80 ἀριστεύσαντες καὶ εὐδοκίμη-

σαντες, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς ἐπὶ τούτῳ ἐλέγχοις· εἰς δὲ τὰ τῆς β'. εξαμην. μαθήματα πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσιν ἤδη.

Ἐκτὸς τῶν κανονικῶν αὐτῶν τούτων ἐργασιῶν ὑπεχρεώσαμεν προσέτι τοὺς μαθητὰς ἡμῶν εἰς ἀποστήθισιν ἐλεκτικῶν χωρίων ἐκ τῶν ἐξηγουμένων αὐτοῖς ἑλληνικῶν κειμένων. ὅτι τὸ ἀρχαιότατον τοῦτο ἔθος, καθ' ὃ οἱ πατέρες ἐπιμελούμενοι ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ γένοιντο οἱ παῖδες αὐτῶν ἠνάγκαζον αὐτοὺς τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας μαθεῖν (Ξενοφ.), οὐκ εὐλόγως παρημελήθη παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους, καὶ ὅτι ἀσύγγνωστος ἡμῶν ἡ περὶ τὰ προγονικὰ συγγράμματα ψυχρότης, ἀπόδειξις ἔστιν ἡ παρὰ πᾶσι τοῖς πεφωτισμένοις λαοῖς καὶ σήμερον ἔτι διατηρουμένη ἀσκησις τοῦ ἀποστηθίζειν οὐ μικρὰ τεμάχια Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, καὶ τοῖς ξένων αὐτοῖς, τῶν Ἑλλήνων ἰδίως, τὴν τε γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη· οἱ δὲ πρόγονοι ἡμῶν τοιαύτην τινὰ δόξαν εἶχον περὶ τῆς ἐν ταῖς ἀπαλαῖς καρδίαις τῶν τέκνων αὐτῶν ἐντυπώσεως τῶν ποιημάτων, ὥστε παρετίθεσαν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγινώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἠνάγκαζον, ἐν οἷς πολλὰ μὲν νουθετήσεις ἐνεῖσι, πολλὰ δὲ διέξοδοι καὶ ἐπαινοὶ καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι (Πλάτ. Πρωταγ.). τὸ καθ' ἡμᾶς εὐτυχεῖς θεωροῦμεν ἑαυτοὺς εἰ ἠδυνήθημεν καταδειξάμενοι τοῖς φιλότατοις ἡμῶν μαθηταῖς τὸ ἀνεκτίμητον τῶν προγονικῶν ἡμῶν θησαυρῶν, καὶ πείσαι αὐτοὺς ὑπὲρ πᾶν ἕτερον ἀνάγνωσμα νὰ ἐγκύπτωσι τῇ σπουδῇ καὶ μελέτῃ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων συγγραφεῶν, ἐν αἷς πρὸς τῇ ὑγαινοῦσῃ τέρψει καὶ παντοῖα περιέχεται διδασκαλία τοῖς ἀναδιφῶσιν αὐτάς.

Ἐν τέλει δὲ τοῦ περὶ τῶν μαθημάτων λόγου εὐχαρίστως ἀναγγέλλω πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ ἡμῶν διδασκομένων ξένων γλωσσῶν ἐπενεχθεῖσαν βελτίωσιν. Καὶ πρῶτον εἰς τὰ Ὀθωμανικὰ.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ὑπεραρίθμου τάξεως ἡ Ἐφορία τοῦ πολλοῦ συναισθανομένη τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς τριτῆς ἐβδομάδος διδασκαλίας τῆς γλώσσης ταύτης εἰς μαθητὰς πάντας ἀδαεῖς τῆς Τουρκικῆς, καὶ τὸ πᾶν, ἤτοι πρὸς τὴν ἀναγνώσει

καὶ τῆ γραφῆ καὶ αὐτὴν τὴν ὀμιλουμένην Τουρκικὴν προσδοκῶντας νὰ μάθωσι παρὰ τοῦ διδασκάλου, ἐνέκρινεν ὁ εἰς διδασκαλίαν τῆς ἀπολυθείσης τάξεως δαπανώμενος χρόνος νὰ διανεμηθῆ εἰς τὰς ὑπαρχούσας δύο τάξεις, καὶ οὕτως ἡ μὲν Α'. τάξις, καθὸ ἀνωτέρας δυνάμεις ἔχουσα καὶ πλείονος ἐργασίας καὶ μελέτης χρῆζουσα εἶχε κατὰ τὸ β'. ἐξάμηνον διδασκαλίαν πεντάκις τῆς ἐβδομάδος ἀντὶ τῆς πρότερον τρίς, ἡ δὲ Β'. εἶχε τετράκις. πρὸς πλείονα δὲ γύμνασιν παρεχωρήσαμεν εἰς τὴν Α'. τάξιν ἐντὸς τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Τουρκογαλλικῶν Λεξικῶν τοῦ Βιάγκη τὴν χρῆσιν πρὸς μετάφρασιν ἐκ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν καθ' ὠρισμένης ἐπὶ τούτῳ ὥρας εἴτε ἐκ τῆς ὀθωμανικῆς Ἐφημερίδος, εἴτε ἐκ διαφόρων τουρκικῶν χειρογράφων γραμματικῶν καὶ οὕτως ἱκανὴν ἔξιν ἔλαβον εἰς τὸ κατ' ἰδίαν μελετᾶν καὶ μεταφράζειν εἰς τὴν γλῶσσάν μας διάφορα τουρκικὰ ἔγγραφα. ἡ δὲ Β'. τάξις ἀπὸ Ὀκτωβρίου μόλις ἀρξαμένη τῆς σπουδῆς ταύτης κατὰ ἄνω ἦσαν οὐ μόνον ὀπωσοῦν ἐλευθέρας ν' ἀναγινώσκη καὶ νὰ σχηματίζη ὀνόματά τε καὶ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν νὰ μεθερμηνεύη κατὰ προηγουμένην τοῦ διδασκάλου ἐξήγησιν· μείζονας βεβαίως ἤθελον δείξει προόδους, ὡς πρὸς τοὺς καταβεβλημένους κόπους, ἐὰν μικράς τινὰς τούλάχιστον εἶχον γνώσεις τῆς χυδαίας Τουρκικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ νῦν αὐτῶν πρόοδος, ὀφείλομεν δίκαιοι ὄντες νὰ ὁμολογήσωμεν, δὲν εἶναι μικρὰ ἀναλόγως τοῦ χρόνου, τῆς ποικιλίας τῶν μαθημάτων, καὶ τῶν ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γλῶσσης ταύτης φύσει ἐγκειμένων δυσχερειῶν, ἃς ὄφειλον νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Εἰς δὲ τῶν Γαλλικῶν τὴν διδασκαλίαν ἐπίσης οὐσιώδης βελτίωσις ἐπῆλθεν ἡ ἐξῆς.

Μέχρι τοῦδε τὰ Γαλλικὰ ἐδιδάσκοντο ἐν τῇ Σχολῇ ἡμῶν εἰς 4 τάξεις, ἀλλὰ τῶν δύο ἀνωτέρων μόνον τὴν διδασκαλίαν ἀνεδέχετο ὁ εἰδικὸς διδάσκαλος τῆς Γαλλικῆς, τῶν δ' ἐτέρων ἡ διδασκαλία ἀνετίθετο ὡς ἐν παρέργῳ εἰς τινὰ τῶν συναδέλφων ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἐν παρέργῳ ἀνεδέχετο οὗτος τὸ μάθημα τοῦτο, κύριον ἔργον ἔχων ἕτερον, οὐδεμίαν δὲ ἀξίωσιν Γαλλοδιδασκάλου ἔχων, οὕτω καὶ οἱ

μαθηταὶ ἐπὶ διετίαν ἐν παρέργῳ σχεδὸν ἤκουον αὐτό· διπλοῦν δὲ προέκυπτεν ἐκ τούτου τὸ ἄτοπον, ὅτε εἰδικὸς διδάσκαλος τῆς Γαλλικῆς παραδεχόμενος τούτους ὡς γεγυμνασμένους ἐπὶ διετίαν εἰς τὰ Γαλλικά, καίτοι μηδέποτε συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἐτέρου περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, δὲν συγκατέβαινε εἰς τὴν ἀληθῆ κατάστασιν, ἥτοι τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν, οἱ τε μαθηταὶ ἐπὶ διετίαν ἤδη εἰθισμένοι νὰ θεωρῶσι τὸ μάθημα τοῦτο ὡς παραπληρωματικόν τι, καὶ ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ διδασκάλου ἡμετᾶ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ψυχρότητος τὸ ἐξηκολούθουν, ἡ κατανοοῦντες τὸ ἀληθὲς συμφέρον αὐτῶν κατέβαλλον μὲν πᾶσαν τὴν ἀπαιτούμενην προσπάθειαν, καὶ τοιούτους γνωρίζομεν οὐκ ὀλίγους, ἀλλὰ στερούμενοι συστηματικῆς διδασκαλίας καὶ βασίμων γνώσεων προσέκρουον καὶ εἰς τὰ ἀπλοῦστατα, ἐκ δὲ τῶν διηνεκῶν ἐπὶ τούτῳ μόχθων ἀπαυδῶντες ἐδυσθύμουσαν μέχρις ἀπογνώσεως, ἀνακαλύπτοντες ὅτι καίτοι ἄλλως οὐκ ὀλίγα μαθόντες, ἠγνόουσαν πολλάκις καὶ τοὺς τύπους τῆς Γραμματικῆς· καὶ οὕτω τριετία μὲν καὶ τετραετία παρήρχετο ἐν τῇ σπουδῇ τῶν Γαλλικῶν, ἀλλ' οἱ καρποὶ αὐτῆς ἦσαν ὅλως δυσανάλογοι πρὸς τὸν καταναλωθέντα χρόνον· οὐ μικρὸν δέ, φαίνεται, συνετέλει εἰς τὸ ἄκαρπον τοῦτο καὶ ἡ συνεχὴς ἀλλαγὴ τῶν Γαλλοδιδασκάλων· ὅτι δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν προφορὰν, τὸ κυριώτερον, ἐχώλαινον οἱ περισσότεροι, καὶ τὸ πλείστον τῆς παραδόσεως κατεδαπανᾶτο εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν διόρθωσιν τῆς ἅπαξ ἤδη ἐστρεβλωμένης προφορᾶς, εἶνε οἷκοθεν γνωστόν. Ταῦτα πρὸ χρόνων παρετήρησαν αἱ κατὰ καιροὺς Ἐφορίαι, ὁ δὲ μακαρίτης Πάτροκλος καὶ παρρησία ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ 1857, ὅτι « τὸ μάθημα τοῦτο καίτοι ἀνέκαθεν ὑπάρχει ἐν τῶν κανονικῶν τῆς Σχολῆς φέρον τὰ δευτερεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ, οὐδέποτε ὅμως παρήγαγε καρποὺς λόγου ἀξίους. ἔχω δέ, » ἐπιφέρει, « μάρτυρας πολλοὺς τῶν ἀξιοτίμων ἐνοριτῶν, οἵτινες χρηματίσαντες κατὰ καιροὺς Ἐφοροὶ τῶν ἡμετέρων Σχολείων πολλάκις ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἀντικείμενον, καὶ ἐπεχειρήσαμεν πολυειδῶς τὴν διόρθωσιν, χωρὶς μηδεμίαν ἀπόπειραν νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ἐπιθυμητὸν τέ-

λος. » (α) καὶ ὁμως καὶ τὰ μετὰ ταῦτα πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀτόπου τούτου ληφθέντα μέτρα ἀπέτυχον δυστυχῶς, ὡς ἐβεβαίουν τὰ πράγματα μέχρις ἐσχάτων. Ὅθεν ἡ Ἐφορία βασανίσασα τὸ πρᾶγμα κατὰ διαφόρους τρόπους ἔκρινε καταλληλότερον ν' ἀναθέσῃ τὴν διδασκαλίαν τῶν Γαλλικῶν καθ' ὅλας τὰς τάξεις εἰς τὸν εἰδικὸν διδάσκαλον τῆς γλώσσης ταύτης, Γάλλον αὐτόχρημα καὶ ἀρίστην ἔχοντα προφορὰν, ὀλίγας δὲ μόνον λέξεις γνωρίζοντα ἐκ τῆς ἡμετέρας, καὶ ταύτας μαθόντα παρ' ἡμῖν, ὑποχρεώσασα αὐτὸν καθ' ἑκάστην νὰ ἔχη παραδόσεις ἐν τῇ Σχολῇ ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, καὶ νὰ περιορίσῃ μὲν τὸ μάθημα τοῦτο εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις ἕνεκα τῆς ὑπεραριθμοῦ τάξεως, ἀλλὰ κατὰ τὸ β' ἑξαμηνιον νὰ παρατείνῃ τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας εἰς τὰς ὑπαρχούσας τάξεις τῶν Γαλλικῶν εἰς 4 μαθήματα καθ' ἑβδομάδα ἀντὶ τῶν πρότερον τριῶν. προσέτι ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ εἰσαγάγωμεν ἀπὸ τῆς β' ἑξαμηνίας καὶ τὴν Ὀλλενδόρφειον μέθοδον, οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ λόγῳ ταχυμαθητικῶν, διότι τὸ σπεῦδε βραδέως ἐπὶ τῶν τοιούτων ἰδίως μάλα προσφυῶς εἴρηται, ἀλλ' ἵνα πλείονα ἐμπνεύσωμεν τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν κλίσειν εἰς τὴν ἀναγκαιοτάτην ταύτην γλῶσσαν διὰ τῆς ἀσκήσεως εἰς διαφόρους φράσεις τῆς κοινῆς ὁμιλίας, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐν μέρει κατωρλώσαμεν κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα· ὅτι δὲ ἱκανῆ ἐπῆλθε διαφορὰ εἰς τε τὴν προφορὰν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν αὐτῶν πρόοδον θέλουσι τὸ δείξει αἱ ἤδη ἀρχόμεναι αὐτῶν ἐξετάσεις.

Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ ἐνέκρινεν ἡ Σ. Ἐφορία καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ μαθήματος τῆς Γυμναστικῆς, κατασκευασθέντων ἐν τῷ κήπῳ τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων, καὶ τὴν παραδοχὴν ἰδιαιτέρου Γάλλου διδασκάλου, ἀπὸ Μαΐου καὶ ἑξῆς, ἵνα οἱ μαθηταὶ καὶ γυμναζόμενοι καθ' ἑκάστην περὶ τὴν ἀναπαύσιμον ὥραν τῆς μεσημβρίας ἀκούωσι Γαλλικὰ καὶ ἀναγκάζωνται νὰ μάθωσι καὶ νὰ ὁμιλῶσι λέξεις καὶ φράσεις τῆς κοινῆς χρήσεως, καὶ οὕτω διπλῆν πορίζωνται τὴν ὠφέλειαν, πρὸς τὴν σωμαστικὰ δηλ. καὶ τὴν εἰς τὰ Γαλλικὰ πρακτικωτέραν τριβὴν καὶ γύμνασιν. περὶ δὲ τῶν σωμαστικῶν τούτων ὅτι

(α) Ἴδε Πρακτ. Τόμ. Β. σελ. 70.

ἀπολύτως ἀναγκαῖαι ἦσαν πρὸς εὐεξίαν τῶν μαθητῶν ἡμῶν ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας ὑπὲρ τὰς 10 ὥρας περιοριζομένων ἐν τῇ Σχολῇ δὲν χρήζω πολλῶν, ἀρκοῦμαι νὰ ὑπομνήσω τὴν Σ. ὁμήγυριν πρὸσω πάγκοινός ἐστιν ἡ χρῆσις τῆς Γυμναστικῆς παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς, ὡς παρὰ τισιν ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπάρχει ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα λόγου τινὸς ἀξίον, ἐν ᾧ καὶ ἡ Γυμναστικὴ νὰ μὴ ἀποτελῇ οὐσιώδη κλάδον διδασκαλίας· οἱ δὲ πρόγονοι ἡμῶν διδάσκοντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς συγκείμενος καὶ σώματος ὀφείλει ἀμφοτέρων ἐπίσης τὴν διάπλασιν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, καὶ διὰ νόμου ὑπεχρέου τοὺς γονεῖς ἐν Μουσικῇ καὶ Γυμναστικῇ παιδεύειν τὰ τέκνα αὐτῶν, πᾶσαν τὴν ἐλευθέριον ἀνατροφὴν περικλείοντες ἐν τοῖς ὅροις τούτοις, καὶ διὰ μὲν τῆς Μουσικῆς ἐννοοῦντες τὸ σύνολον τῶν πρὸς τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς ἀποβλεπόντων διδαγμάτων, διὰ δὲ τῆς Γυμναστικῆς πάσας τὰς πρὸς εὐεξίαν τοῦ σώματος ἀπαιτούμενας ἀσκήσεις· ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὸ 18ῆ3 Ἐφορία, διευθύνοντος τοῦ μακαρίτου Φωτίλα, παρατηρήσασα τὸ ἐπάναγκες τῶν σωμαστικῶν τούτων εἶχε ζητήσῃ καὶ λάβει τὴν ἔγκρισιν τῆς σεβαστῆς Ἐφορεπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας « ἵνα μεταβληθῇ ὁ κήπος πρὸς διασκέδασιν τῶν παιδῶν » καὶ σφρηχθῶσιν ἀπλαῖ τινὲς μηχαναὶ πρὸς γύμνασιν αὐτῶν. » (Ἠράξ. ΛΗ.-ΛΘ. Πρακτ. Τόμ. Α. σελ. 91-92). Χαίρομεν δὲ ὅτι καὶ ἐν τούτῳ βαίνοντες τοῖς ἔχνεσι τῶν μακαρίων προκατόχων ἡμῶν ἠδυνήθημεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τοὺς πόθους αὐτῶν.

Τέλος ἐδιδάχθη καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς δύο, ἀπὸ δὲ τῆς β' ἑξαμηνίας εἰς τρεῖς τάξεις συγκειμέναι ἀπὸ πλείους τῶν 40 μαθητᾶς, ἐξοικονομηθείσης τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης ἐλευθέρας ὥρας, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δείξῃ ἡ Σχολὴ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας καὶ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς πόθους τῆς ἐντίμου ὁμογενοῦς Κοινότητος· οὐ μικρὰν δὲ πρόοδον ἔδειξαν καὶ οὗτοι εἰς τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν τοῦτο μάθημα, ὡς ἀμέσως καταφανήσεται.

Ταύτας τὰς ὁσον ἔνεστιν ἐπὶ τὸ τελειότερον μεταρρυθ-

μίσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Σχολῆς ἀναγγέλλοντες μετ' ἀνεκφράστου θυμηδίας δὲν δυνάμεθα ἀφ' ἑτέρου νὰ κρύψωμεν καὶ τὴν λύπην ἡμῶν διὰ τὴν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξ ἀνάγκης συμβᾶσαν παράλειψιν τοῦ ἐπίσης χρησίμου μαθήματος τῆς Διπλογραφίας, πλείσθ' ὅσα ἀπαντήσαντος προσκόμματα, ἰδίως εἰς τὴν εὐρεσιν τοῦ καταλλήλου διδασκάλου· ἀλλὰ πεποιθᾶμεν εἰς τὸν ζῆλον τῆς Σ. Ἐφορίας ὅτι προσεχῶς θέλουν ἐξομαλυνθῆ καὶ αἰ δυσχέρειαι αὗται, καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει διδασθῆ τακτικῶς καὶ τὸ μάθημα τοῦτο εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν τοῦ Σχολείου ἡμῶν, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ ἐπιτυγχάνηται ὁ σκοπὸς τῆς Σχολῆς προωρισμένης κυρίως τοὺς μὲν εὐποροῦντας καὶ πρὸς τὰ μαθήματα ὀργῶντας νὰ προκαταρτίσῃ βασίμως καὶ ὡς οἷόν τε ἀνελλειπῶς εἰς τελειοτέρων γνώσεων ἀπόκτησιν ἐν ἀνωτέροις ἐκπαιδευτικοῖς κατασχῆμασιν, τοῖς δὲ εἴτε ἐξ ἀπορίας εἴτε ἐξ οἰουδήποτε λόγου περιοριζομένοις εἰς τὴν ἐνταῦθα διδασκαλίαν νὰ παράσχῃ τὰς ἀπολύτως ἀναγκαίας γενικὰς καὶ θεμελιώδεις γνώσεις.

Ἡ θικὴ διαγωγή, πειθαρχία καὶ τακτικὴ φοίτησις τῶν μαθητῶν.

Ἀφ' ἧς ἀνεδέχθημεν τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐν τῇ Κοινοῦτητι ταύτῃ Σχολείων τῶν ἀβρένων πρῶτισον μέλημα ἡμῶν ὑπῆρξεν ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τῆς ἐμπιστευθείσης ἡμῖν ὁμοδόξου νεότητος· διότι ἡ ἠθικὴ, ἀνευ τῆς ὁποίας οὐδὲν ὑγιές, ἐστὶ μᾶλλον ἠθικὴ, ἢτοι ἐξ ἔθους ἀποκτωμένη, ὡς ὀρθῶς παρετήρησε τῶν τις ἡμετέρων, αὐτὸ δὲ τὸ κατὰ Πλάτωνα πάντων θηρίων δυσμεταχειριστότατον, ὄπαϊς, εὐμεταχειρίσων κάπως καθίσταται διὰ τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς· αὕτη δὲ οὔτε ἐκ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν, οὔτε τόσῳ δυσχερῆς ἠθέλεν εἶσθαι εἰ ἐζῶμεν ἐν κοινωνίᾳ πλέον μεμορφωμένη, ἢ τοῦλάχισον εἰ καὶ οἱ γονεῖς εἶχον τὴν προθυμίαν ἐν μέρει νὰ συμπράττωσιν ἡμῖν ἐπιβλέποντες τὴν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς διαγωγὴν τῶν παίδων αὐτῶν, ὡς τινες ἀξιότιμοι ποιουσι γονεῖς· ὅτε ὁμως οὐδεμία τοιαύτη ὑπάρχει ἐπιβλεψίς ἐκ μέρους τῶν πλείστων γονέων, οὔτε οἰκιακὴ ἀνατροφή, οὐδὲ πρόνοια περὶ τῆς κοσμιότητος καὶ τῶν χρηστῶν ἡθῶν τῶν παίδων αὐτῶν, ἐκτὸς τινῶν, ὡς εἶπον, ἐξαιρέσεων, ἧχιστα

βεβαίως ἐμελλον νὰ τελεσφορῶσιν οἱ ἐν τῇ Σχολῇ ἀγῶνας καὶ κόποι ἡμῶν· καὶ ὁμως διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς ἐξελέγξεως τῆς διαγωγῆς ἐκάστου μαθητοῦ καὶ σημειώσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπιμελείαν καὶ τὴν τακτικὴν αὐτῶν φοιτήσῃ ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἐλέγχοις ἐκάστου μηνὸς πρὸς γνῶσιν τῆς Σ. Ἐφορίας καὶ τῶν γονέων καὶ προσατῶν αὐτῶν, οὐ μικρὰ ἐπῆλθε βελτίωσις εἰς τὰ ἦθη αὐτῶν· τοῦλάχισον ἢ ἐν τῇ Σχολῇ διαγωγή αὐτῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ὑπῆρξε κατὰ πάντα σεμνὴ καὶ κόσμιος, καὶ μεταξὺ τοσοῦτων μαθητῶν οὐδένα, χάρις τῷ Θεῷ, ἔχομεν, οὗ ἡ διαγωγή νὰ κριθῆ ἀσυνβίβαστος τῷ προορισμῷ τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ πάντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καίτοι οὐδένα παιδονόμον οὔτε ἐπισάτην πολλάκις ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς, ἐν ἀκραιούταξίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ καὶ κοσμιότητι ἡθῶν ἐξετέλουν τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Σχολάρχου, σεβόμενοι τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς καὶ ὑπεύκοντες τοῖς ἠθικοῖς αὐτῶν πατράσι, τοῖς διδασκάλοις αὐτῶν· εἰ δέ τις μεταξὺ τοσοῦτων καὶ ἀπαξ ἀπειράθῃ νὰ διαταράξῃ τὴν γενικὴν ταύτην ἀρμονίαν τῆς Σχολῆς, ἢ Σ. Ἐφορία κηδομένη τοῦ ὄλου, αὐτὸν τε ἐσωφρόνισε, τοῖς τε ἐκ νεανικῆς ὁρμῆς πρὸς τὰ τοιαῦτα ῥέπουσι διδακτικώτατον παρέσχε μάθημα ἀποκλείσασα αὐτὸν πρὸς καιρὸν τῆς Σχολῆς, καὶ αὐθις φιλοσόργως δεξαμένη τὸν εἰλικρινῶς μετανοοῦντα, καὶ οὕτω πάντας διδάξασα ὅτι ἡ διοικητικὴ τῶν Σχολείων ἡμῶν Ἀρχή, ἢ Ἐφορία, οὐδέποτε εἰς οὐδένα χαρίζεται, οὐδὲ δύναται νὰ ἐξαιρέσῃ οἰουδήποτε, οὔτε ἓνα χωριστά, οὔτε πολλοὺς ὁμοῦ τῆς εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς Σχολῆς ὀφειλομένης ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας, ἀδιακρίτως τάξεως, ἡλικίας καὶ βαθμοῦ. Ἐνταῦθα δὲ ὀφείλω νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ ἐκ μέρους τῆς Σχολῆς τὸν βαθύτατον φόρον εὐγνωμοσύνης τῇ Σ. Ἐφορίᾳ ὅτι ἐκ πείρας ἤδη γνωρίζουσα πόσω συντελεῖ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἢ συνεχῆς ἐποπτεία τῆς Ἐφορίας καὶ ἐν ὥρᾳ παραδόσεως καὶ ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ στιγμή, καίτοι ὑπὸ μυρίων περιεσοιχισμένη φροντίδων καὶ ἀσχολιῶν, πάντα δεύτερα τιθεμένη τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ, οὐ μόνον ἡμᾶς τε ἐνεθάρρυνεν εἰς τὸ πολύμοχλον ἔργον ἡμῶν διὰ τῶν συνεχῶν Αὐτῆς καθ' ἑβδομάδα ἐπισκέψεων, τῶν τε μαθητῶν τὴν φιλοτιμίαν διήγειρε διὰ τῶν πατρικῶν

Αὐτῆς συμβουλῶν, καθ' ὅλον τὸ ἔτος τακτικώτατα παρευρισκομένη ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς μηνιαίων ἡμῶν ἐκθέσεων καὶ τῶν Γενικῶν Ἐλέγχων καὶ τῶν πέντε τάξεων, καὶ λεπτομερεῖς λαμβάνουσα πληροφορίας περὶ ἑνὸς ἐκάστου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐμφρονος καὶ δραστηρίου Αὐτῆς διοικήσεως ἐν πάσῃ δυσχερεῖ περιπτώσει τὰ μέγιστα συνετέλεσε πρὸς περιστολὴν τῶν ἀτακτούντων καὶ σύστασιν αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τῆς Σχολῆς· καὶ εὐγνωμόνως κηρύττομεν ὅτι ἀνευ τῆς συμπράξεως Αὐτῆς ἴσως ἤθελον ναυαγήσει ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ διετεῖς κόποι καὶ ἀγῶνες ἡμῶν ἵνα ἐμπνεύσωμεν τοῖς μαθηταῖς μικροῖς τε καὶ μεγάλοις σέβας καὶ ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς. Εὐγνωμονοῦμεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἐντιμον Ἐφορεπιτροπὴν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Παναγίας, ὅτι ληξάσης τῆς προθεσμίας μελῶν τινῶν τῆς Ἐφορίας, διαδόχους αὐτῶν ὠνόμασε πρόσωπα ἐπίσης φιλογενῆ καὶ ἐξειδικασμένης ἰκανότητος καὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν περὶ τῆς ἐν δημοσίοις καταστάμασι ἀπαιτουμένης πειθαρχίας, ὡς ἀπέδειξαν ἐμπράκτως ἐν δεδομένη τινὶ περιπτώσει ἅμα ἀναλαβόντα τὴν ὑπερτάτην διοίκησιν τῶν Σχολείων ἡμῶν ὥστε πλεῖστον ὅσα ἤδη ἐκ τῶν προτέρων οἰωνίζομεθα ἀγαθὰ εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἡμῶν ταῦτα καταστήματα ἔκτε τῆς δραστηριότητος καὶ ἐκ τοῦ ἐγνωσμένου πρὸς τὰ καλὰ ζήλου αὐτῶν.

Ἡραίνω δὲ τὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Σχολῆς λόγον ἐπιπροσθεὶς ὅτι καὶ εἰς τὸ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως κεφάλαιον ἔχομεν τὸ παρήγορον ὅτι ὑπὲρ τοὺς 50 μαθηταὶ διήνυσαν τὸ α'. ἐξάμηνον ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀπουσίας, ὑπὲρ δὲ τοὺς 40 τὸ β'. ἐξάμηνον, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ὀλόκληρον τὸ σχολικὸν ἔτος ἀνευ ἀπουσιῶν διανυσάντων ὑπερβαίνει τοὺς 30. ὀφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν μετὰ λύπης ὅτι πολὺ μείζων ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἂν πολλοὶ τῶν γονέων ἐξ οὐκ ὀρθῶς ἐννοουμένης στοργῆς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν δὲν παρείχον αὐτοῖς συνεχῶς ἀφορμὰς ἀπουσιῶν, καὶ δὲν ὑπέβαλλον οὕτω καὶ ἄκοντες τὴν πρὸς τὰς ἀπουσίας φυσικὴν ῥοπὴν τῶν παίδων αὐτῶν.

Ἄλληλοδιδασκτικὴ Σχολή.

Ἡ δ' Ἄλληλοδιδασκτικὴ ἡμῶν Σχολὴ προβιάσασα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κατὰ τὰς πέρυσι γενικὰς ἐξετάσεις 28 μαθητὰς, ἤτοι ὅλην σχεδὸν τὴν Η'. τάξιν αὐτῆς, ἐν δὲ ταῖς κατωτέραις τάξεσιν οὐκ ὀλίγους ἀναδείξασα καρπούς εἰς τὰς ἐνώπιον τῆς Σ. Ἐφορίας γενομένας τότε ἐξετάσεις αὐτῆς, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος πιστῶς ἐξετέλεσε τὰ καθήκοντα αὐτῆς. Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν αὐτῆς ὑπερέβη τοὺς 440, ἐξ ὧν οἱ 180 προσῆλθον ἐφέτος δι' εἰσιτηρίων, οἱ δὲ λοιποὶ εἰσὶν ἐκ τῶν πέρυσι φοιτῶντων προβιασθέντες κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις ὑπὲρ τὰ 2|3 αὐτῶν. καὶ ἐκ μὲν τῶν τῆς Α'. ἐξαμηνίας ἐξετασθέντες κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις οἱ 310 ἔδειξαν οἱ πλεῖστοι ἀξίας λόγου προόδους εἰς τε τὴν Ἀνάγνωσιν, Γραφήν, Ἀριθμητικὴν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συμπληρωτικὰ αὐτῶν μαθήματα· περὶ δὲ τοὺς 340 παῖδες ὁμογενεῖς καὶ ὁμόδοξοι πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσιν εἰς τὰ αὐτὰ μαθήματα κατ' αὐτὰς μέχρι τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, καὶ νὰ προβιασθῶσιν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων αὐτῶν· ἡ δὲ Η'. τάξις αὐτῆς ἐκ 40 συγκειμένη μαθητῶν, κατηρτισμένη δὲ δεόντως κατὰ πάντα τὰ μαθήματα αὐτῆς μέλλει ἤδη ἐξετασθεῖσα αὐστηρῶς νὰ προβιάσθῃ εἰς τὸ Ἑλληνικόν.

Ὡς πρὸς τὴν πληθὺν τῶν μαθητῶν πρὸ καιροῦ εἶχε παρατηρηθῆ ὅτι ἡ χωρητικότης τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ ἡμῶν ἦν πάντῃ δυσανάλογος καὶ ὅτι ἀπόλυτος ἦν ἡ ἀνάγκη ἐτέρου ἀλληλοδιδασκτικοῦ, διότι ἐν συνεσφιγμένῳ πλήθει ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ τάξις καὶ διοργανισμός, τὸ δὲ ἀδιοργανιστον οὐδέποτε φέρει τὴν δέουσαν προαγωγὴν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν οικονομικῶν δυσχερειῶν ἀκατόρθωτος ἔμενεν ἡ θεραπεία τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἣδη ὁμως, χάρις εἰς τὸ δραστήριον τῆς Σ. ἡμῶν Ἐφορίας, ἐξεπληρώθη καὶ ὁ πόθος οὗτος τῆς ἐντίμου ὁμογενοῦς Κοινότητος, καὶ εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ὅτι ἀπὸ α. τοῦ προσεχοῦς 7θρίου ἀποκτᾶ ἡ ἐνορία ἡμῶν καὶ β'. ἀλληλοδιδασκτικὸν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ὡς τμῆμα προκαταρκτικὸν τοῦ ἐνταῦθα, καὶ ὠρισμένον πρὸς ἐκπαίδευσιν

130—150 παίδων, καὶ ἰδίως τῶν περίξ τῆς συνοικίας ἐκείνης οἰκούντων, οἱ ὅποιοι ἀπόρων γονέων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τέκνα καὶ ὄρφανοὶ μεγάλας ὑπέφερον τὸν χειμῶνα δυσκολίας εἰς τὴν ἐνθάδε φοίτησιν.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν, καὶ τοὶ πολλῶν ἐξ αὐτῶν στερουμένων καὶ οἰκιακῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐπιβλέψεως τῶν γονέων ἐπὶ τῆς ἐκτὸς τῆς Σχολῆς διαγωγῆς αὐτῶν, καὶ ὁμως διὰ τῆς ἐντόνου προσοχῆς εἰς τὴν τακτικὴν αὐτῶν φοίτησιν καὶ εἰς τὴν εὐκοσμίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς προσφοιτήσεως οὐκ ὀλίγων χρηστῆς ἀνατροφῆς παίδων οὐ μικρὰ ὑπάρχει καὶ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐπὶ τὸ κρεῖττον βροπή. ἀταξίαι παιδικαὶ ἕνεκα καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῶν δυσκόλως βέβαια δύνανται νὰ λειψῶσι, γενικῶς ὁμως οὐσιώδης βελτίωσις παρατηρεῖται, ὡς ἐδυνάμεθα ἐν πεποιθήσει νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ἀγαθὸν στοιχεῖον ἀσυγκρίτως πλεονάζει.

Βιβλιοθήκη.

Καὶ εἰς τὸ περὶ Βιβλιοθήκης κεφάλαιον, Κύριοι, εὐχάριστα ἔχω ν' ἀναγγείλω πρὸς Ὑμᾶς ἀναλογιζόμενοι ὅτι καὶ αἱ πλουσιώταται βιβλιοθήκαι ἐκ μικρῶν καὶ διὰ μακροῦ προκίχζονται χρόνου, οὐδεμίαν κάμνομεν ὑπερβολὴν λέγοντες ὅτι ἐπαισθητὴν θέλει λάβει αὐξήσιν ἐντός τινων ἐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ χρησίμων συγγραμμάτων, ἐὰν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι δὲν λειψῶσι συνδρομαί, ὁποῖαι ἐγείναν ἐφέτος κατὰ τὸ ἀ. ἐξάμηνον. καὶ πρῶτον κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις ὁ ἀξιότιμος κύριος Π. Α. Ζάνος Ἐπιτετραμμένος τότε τῆς Α. Ἑλλην. Μεγαλ. τιμῆσας αὐτὰς διὰ τῆς παρουσίας του καὶ ἐπισκεφθεὶς τὴν βιβλιοθήκην προσέφερον αὐτῇ τὴν δεκάτομον Ἱστορίαν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ Θεῆρς κομφῶς δεδεμένην, σύγγραμμα γνωστὸν διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ ἐπαισθητὴν ἀποτελοῦν ἑλλειψιν ἐν τοῖς ἄλλως οὐκ ὀλίγοις ἱστορικοῖς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ συγγραμμάσιν· ἢ δ' ἀξιότιμος Κυρία Λουκία Στεφάνου Καραθεοδωρῆ προσήνεγκεν ἑκατὸν δέκα τόμους διαφόρων διδασκτικῶν καὶ ἱστορικῶν βιβλίων, ἐν οἷς τὴν δωδεκάτομον ἱστορίαν τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ Ν. Κα-

ραμζίνου ἐξελληνισθεῖσαν ὑπὸ Κ. Σ. Κροκιδᾶ, τὸν ἰά.ον. τόμον τῆς Ν. Πανδώρας κλ., ἐξακολουθεῖ δὲ ἀποσέλλουσα καὶ τὸν 16'. τόμον τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος· ἢ δ' εὐγενεστάτῃ θυγάτρῃ αὐτῆς Κυρία Σμαράγδα Βαλτατζῆ προσήνεγκε τὸν ἀ. καὶ β'. τόμον τοῦ Βρεττανικοῦ Ἰατρικοῦ Ἰνστιτούτου Ἰατρικῆς Ἐπιστήμης· ὁ δὲ Πανιερώτατος ἅγιος Χίου Κ. Γρηγόριος προσήνεγκε τὴν σοφὴν αὐτοῦ πραγματείαν περὶ τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ἐτέρων φιλομούσων ὁμογενῶν ἀφιερῶματα ἔχω ν' ἀναγγείλω τὰ τῶν Κ. Κ. Σ. Μαυρογένους, Λαζάρου Πυρλόγλου, Δημητρίου Ζήση, καὶ Παύλου Γαβριηλίδου, πρὸς οὓς πάντας ἐκφράζοντες τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς διὰ τὰ φιλογενῆ αἰσθημάτων τῶν ἐν ἡμῶν τοῦ ἀγαθὸν παράδειγμα αὐτῶν νὰ μιμῶνται καὶ ἕτεροι πολλοί, καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν νὰ πλουτισθῇ δεόντως καὶ ἡ πτωχὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη.

Τοιαύτη ὑπῆρξε. σεβαστὴ ὁμήγυρις, καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενικὴ κατάστασις τῶν Σχολείων ἡμῶν, τοὺς δὲ καρποὺς τῶν μόχθων ἡμῶν θέλουσι δείξει αἱ ἤδη ἀρχόμεναι ἐξετάσεις. Αἰτούμενος δὲ συγγνώμην ὅτι οὐ μικρὸν ἴσως ἠνώχλησα ὑμᾶς διὰ τῆς ξηρᾶς ταύτης ἀλλ' ἀναγκαίας ἐκθέσεως, εὐχομαι τῷ Πατρὶ τῶν Φώτων ἵνα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφαλῆ καὶ ἀνεπηρέαστα διατηρήσῃ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἡμῶν καταστήματα, τὴν ἐν τῇ ἐκτεταμένῃ ταύτῃ ἐνορίᾳ μεταξὺ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἑτερογενῶν διδασκαλιῶν μόνην σχεδὸν ἐστὶαν τῆς ὑγιοῦς καὶ ὀρθοδόξου διδασκαλίας εἰς καταφυγὴν τῶν ἀπόρων, πρὸς καύχημα μὲν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς, τῆς Ἐκκλησίας, δόξαν δὲ καὶ αἶνον τοῦ Παναγίου Αὐτοῦ ὀνόματος. Ἀμήν.

Ἐν Σταυροδρομίῳ τὴν 9 Ἰουλίου 1861

Ὁ Σχολάρχης

Γ. Σοφοκλής.

Οἱ κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἀπολυθέντες μαθηταί.

Θεόδωρος Γεωργίου
Ἀχιλλεὺς Μενάγιας
Εὐάγγελος Λοῖζου

Νικόλαος Μουτάφογλου
Ἀντώνιος Βαφιιάδης,
Νικόλαος Θωμᾶ.

Οἱ βραβευθέντες μαθηταί τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Β'. ΤΑΞΕΩΣ.

Γεώργιος Δούκας
Θωμᾶς Θωμᾶ

Μιλτιάδης Κρασσᾶς
Παναγιώτης Χ. Ἀναστασίου.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Γ'.

Μιλτιάδης Φάκκος
Ἀλέξανδρος } Μαυρογένους
Δημήτριος }
Κωνσταντίνος Κατινάκης

Γεώργιος Ἀντωνιάδης.
Ἰωάννης Αὐγουσιτίδης
Δημήτριος Κουμαριανός.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Δ'.

Νικόλαος Θωμᾶ
Γεώργιος Ἀλαφούζος

Παντελεήμων Λογάδης
Πέτρος Παλαιολόγου
Κωνσταντίνος Μπосδελόπουλος.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Ε'.

Λεωνίδα Λαδόπουλος
Εὐάγγελος Ἀποστολίδης

Στέφανος Κωνσταντίνου
Ζαχαρίας Ζαχάρωφ.

Οἱ κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις ἀπολυθέντες.

(ἰδ. ἀνωτέρω σελ. 6).

Παῦλος Μενάγιας
Ἀλέξανδρος Λαμπρινός
Δημοκλῆς Βακκάς
Ἰωάννης Ποταμιᾶδης

Γεώργιος Νικολάου
Νικόλαος Ἰωάννου
Γεώργιος Πάρλης
Ἰωάννης Τανταλιδης.